

30 December 2014

အမျိုးသား မြေအသုံးချမှုမူဝါဒတွင် ကျား၊ မရေးရာတန်းတူညီမျှမှုကို မည်ကဲ့သို့ ထည့်သွင်းစဉ်းစားမည်နည်း

အမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီးတို့၏ မြေယာကိုအသုံးချပုံ၊ ရယူသုံးစွဲပုံနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုပုံစံတို့မှာ ခြားနားကြပါသည်။ အမျိုးသားမြေယာအသုံးချမှု မူဝါဒမှ ကျား၊ မ ရေးရာတန်းတူညီမျှရေးကို ကာကွယ်ပေးခြင်း၊ မြှင့်တင်ပေးခြင်းဖြင့် အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့ မြေယာအသုံးချမှုညီမျှစေရန်နှင့် ထိရောက်စွာအသုံးချနိုင်ရန် ပံ့ပိုးပေးခြင်းသည် အခြေခံလိုအပ်ချက်တစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ ကျား၊ မ ရေးရာတန်းတူညီမျှရေးကွန်ရက်သည် အမျိုးသား မြေအသုံးချမှုမူဝါဒနှင့်ပတ်သက်ပြီး အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် အကြံပြုချက်များပေးပို့ရန်အတွက် ဖိတ်ခေါ်လိုပါသည်။ ထို့အပြင် ဖော်ပြပါရှိသော အကြံပြုချက်များအား အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုကော်မတီ အနေဖြင့် ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးရန်အတွက် အကြံပြုတိုက်တွန်းလိုပါသည်။

နောက်ခံအကြောင်းအရာ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှု ရှိသည်ဟု ပြောကြ ရေးကြသည်ကို မကြာခဏ တွေ့နိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကာလ တိုးတက်မှုမှတ်တမ်းများတွင် တွေ့ရှိရသော အချက်အလက်များ၊ အထောက်အထားများအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့၏ အခွင့်အရေးများ၊ လွတ်လပ်မှုများ၊ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းတို့တွင် တန်းတူညီမျှမှု မရှိခြင်းများကို တွေ့ရှိနေရပါသည်။¹ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးများသည် မြေယာနှင့်ပတ်သက်ပြီး အခွင့်အရေး တန်းတူညီမျှရရှိစေရန် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ရာ၌ အတားအဆီးများကြုံတွေ့နေရပါသည်။ သို့ရာတွင် ထိုကဲ့သို့သော ဖြစ်ရပ်များအား စနစ်တကျ မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ထိရောက်သော မူဝါဒများ သို့မဟုတ် လက်တွေ့ကျသော လုပ်ငန်းများဖြင့် ဖြေရှင်းခြင်းများ မရှိသေးပါ။

၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလနှင့် ဒီဇင်ဘာလတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒနှင့် ပတ်သက်သည့် အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲများတွင် တိုင်းဒေသ (၅)ခုနှင့် ပြည်နယ် (၇)ခုမှ အမျိုးသမီး (၇၅) ယောက် ကျော်တို့တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။ ထိုဆွေးနွေးပွဲများတွင် မြေယာမှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ အမွေဆက်ခံခြင်းနှင့် မြေယာနှင့်ပတ်သက်သော ကိစ္စရပ်များတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာ၌ အမျိုးသမီးများပါဝင်ရေးတို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး တည်ရှိနေသော အတားအဆီးများကို ဆွေးနွေးဖော်ထုတ်ခဲ့ကြသည်။ အမွေဆက်ခံခြင်းနှင့် ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်ဖြစ်ခွင့်မရသည့် ကိစ္စရပ်များဆွေးနွေးကြသောအခါ အမျိုးသမီးများမှ မိမိတို့ရင်ဆိုင်နေရသောအဖိနှိပ်ခံအခြေအနေနှင့် ရှုပ်ထွေးသော စိန်ခေါ်မှုများစွာကို အစီရင်ခံခဲ့ပါသည်။ ဥပမာတစ်ခုမှာ - ပါဝင်ဆွေးနွေးခဲ့သော

¹ For example, Myanmar women’s participation in politics and decision-making at all levels remains low due to sex-specific barriers. For more information see Paul Minoletti, “Women’s Participation in the Subnational Governance of Myanmar,” MDRI-CESD and The Asia Foundation, Subnational Governance in Myanmar Discussion Paper Series, Discussion Paper No. 3, 2014.

အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် လင်ယောက်ျားသေဆုံးသွားသောအခါ မြေယာမှာအမျိုးသားကိုသာ အိမ်ထောင်ဦးစီးအဖြစ် တစ်ဦးတည်း၏နာမည်ဖြင့် မှတ်ပုံတင်ခြင်း ဓလေ့ကြောင့် လင်မယားပိုင်မြေယာအား ဇနီးမယားအနေဖြင့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရရှိရန် ခက်ခဲခြင်းဖြစ်သည်။ ကျေးလက်နှင့် နယ်များတွင် ငွေကြေးအခက်အခဲနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အခက်အခဲများကြောင့် သေစာရင်းမှတ်တမ်း ရရှိရန်အချိန်ကြာခြင်းကလည်း အတားအဆီးတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ထိုသေစာရင်းမှတ်တမ်းရရှိမှသာ လင်ယောက်ျားနာမည်ဖြင့် မှတ်ပုံတင်ထားသော မြေယာအား ဇနီးမယားမှ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရရှိရန် လျှောက်ထားနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

အခြားသော အမျိုးသမီးတစ်ယောက်မှလည်း မိခင်တစ်ယောက်အနေဖြင့် သူမ၏သားသမီးများ ပညာရေးကြောင့် ယင်း၏နေထိုင်ရာဒေသမှ ခေတ္တထွက်ခွာလာစဉ် မြေယာလုပ်ကိုင်ခွင့်နှင့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့် ဆုံးရှုံးသွားခဲ့ကြောင်း ဆွေးနွေးခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသမီးတော်တော်များများကလည်း မြေယာအငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းသော ကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ အစိုးရရုံးများသို့ ဝင်ထွက်သွားလာရာတွင် ကြောက်ရွံ့စိတ်ဖြစ်ပြီး ထိုနေရာများသည် အမျိုးသားများ၊ စစ်တပ်နှင့် အစိုးရများ၏ နေရာသာဖြစ်ပြီး အမျိုးသမီးများနှင့် မရင်းနှီးသော အကန့်အသတ်ရှိသော နေရာများဖြစ်သည်ဟု ယူဆထားကြကြောင်း ပြောပြကြသည်။ ထိုဆွေးနွေးပွဲများတွင် ဆွေးနွေးကြသော စိန်ခေါ်ချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များအား ပူးတွဲပါ စာတမ်း Annex C တွင်လေ့လာနိုင်ပါသည်။

အသစ်ပြုလုပ်ထားသော သုတေသနဆိုင်ရာ သက်သေအထောက်အထားများက မြေယာနှင့်ပတ်သက်သော မညီမျှမှုများကို ဖော်ထုတ်ပေးထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းဒေသများတွင် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်ရထားသော အမျိုးသမီးများ အနည်းငယ်သာရှိပြီး ယင်းတို့မှာ လယ်သမားဆိုသည်ထက် ကောက်စိုက်သမ (အလုပ်သမား) အဖြစ်သာ သတ်မှတ်ခံရပါသည်။ အမျိုးသမီးများရရှိသော လယ်ယာအလုပ်နေ့စားခမှာ အမျိုးသားများထက် နည်းပါးပါသည်။² အချို့သောကုန်းမြင့်ဒေသများတွင် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာ အမွေဆက်ခံခြင်းဥပဒေများကြောင့် သမီးမိန်းကလေးများမှာ မြေယာအမွေဆက်ခံခွင့် မရရှိသောကြောင့် ဘဝဖူလုံရေးအတွက် အထောက်အကူပြုသော ကုန်ထုတ်လုပ်မှုရှိသောအမွေများ (ဥပမာ- လယ်ယာ) မရရှိသောကြောင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးအခက်အခဲများ ကြုံတွေ့နေရသည်။ ထို့အပြင် လူသားအရင်းအမြစ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကိုလည်း ထိခိုက်စေပါသည်။³ လတ်တလောထွက်ရှိထားသော ထားဝယ် တွင်ပြုလုပ်ထားသည့် သုတေသနတွင်မူ ထိုဒေသအတွင်း ကျား၊မ တန်းတူ မြေယာဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးမှာ တခြားနေရာများထက် ပိုမိုညီမျှမှုရှိကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။ သို့သော်လည်း မြေယာနှင့်ပတ်သက်သော မူဝါဒများ၊ ဆုံးရှုံးနစ်နာမှုများနှင့် ပဋိပက္ခများ၏ သက်ရောက်မှုများမှာ အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ်တွင် ကွဲပြားခြားနားမှုရှိပါသည်။ ဥပမာ- ၂၀၁၂ လယ်ယာမြေဥပဒေတွင်ပါရှိသော လယ်ယာမြေမှတ်ပုံတင်ခြင်း လုပ်ထုံးအသစ်အရ အိမ်ထောင်ဦးစီးဟု စာရင်းသွင်းခံရလေ့ရှိသော အမျိုးသားများ အတွက် ပိုမိုအခွင့်အရေးသာနေသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် လယ်ယာမြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ လုပ်ပိုင်ခွင့် နှင့် စီမံခန့်ခွဲခွင့် အထောက်အထားများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ နာမည်နှင့် လက်မှတ်များမှာ ပါဝင်မှု အလွန်နည်းပါးနေပါသည့်အပြင် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်များတွင်လည်း အမျိုးသမီးများအား ဖယ်ထုတ်လျစ်လျူထားသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။⁴ **လက်ရှိ မြေယာဥပဒေများတွင် ရှိနေသော**

² "Delivering Prosperity in Myanmar's Dryzone: Lessons from Mandalay and Magwe on realizing the economic potential of smallholder farmers," Oxfam, 2014.
³ Research on discriminatory social and cultural norms around inheritance is included in a forthcoming report from the Gender Equality Network.
⁴ Gender and land research in Dawei, Trocaire, forthcoming February 2015.

အမျိုးသမီးများ အပေါ်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို ဖယ်ရှားရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေယာအသုံးချမှုစနစ်အမျိုးမျိုးတွင် ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေးများ ရရှိစေရန်အတွက် တန်းတူညီမျှမှုရှိပြီး ရှင်းလင်းသော နိုင်ငံတော်မူဝါဒတစ်ရပ် လိုအပ်ပါသည်။

တောင်အာရှတွင် ပြုလုပ်ထားသောသုတေသနများအရ မြေယာစီမံခန့်ခွဲခြင်းတွင် အမျိုးသမီးများ လွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်ခွင့်ရရှိခြင်းက အမျိုးသမီးတို့၏ ဘဝမြင့်တင်ရေးအတွက် အရေးအကြီးဆုံး ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် ထိုအခွင့်အရေးသည် အခြားသော အခြေခံကျသည့် အခွင့်အရေးများနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်လည်းဖြစ်ပါသည်။⁵ တန်းတူညီမျှမှုရှိသော မြေယာဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ မရှိခြင်းသည် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမခံရရေး၊ စားနပ်ရိက္ခာ၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ အိမ်ယာ၊ ရေအရင်းအမြစ်နှင့် အလုပ်အကိုင်စသော အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများကို ထိခိုက်နစ်နာ စေသည့်အပြင် အမျိုးသမီးများ၏ စွမ်းရည်ဖြစ်သော မိသားစုတွင်း၊ ရပ်ရွာအတွင်းနှင့် နိုင်ငံအဆင့်ပါဝင်နိုင်စွမ်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်စွမ်းကို ဖျက်ဆီးနိုင်ပါသည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် အမျိုးသမီးများ၏ မြေယာဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား ကာကွယ်ပေးခြင်းနှင့် ပိုမိုကောင်းမွန်အောင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းသည် အမျိုးသမီးများ အတွက် အကျိုးရှိစေသည်သာမက မိသားစုအတွင်းနှင့် ရပ်ရွာလူထုအတွင်း ကောင်းမွန်စွာနေထိုင်ရေးနှင့် အခွင့်အလမ်းများကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေပါသည်။ ထို့အပြင် ဒေသတွင်း အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုနှင့် အခြေခံကျသော လူ့အခွင့်အရေးများကိုပါ ပိုမိုခိုင်မာစေပါသည်။ တန်းတူညီမျှသော အခွင့်အရေးများရရှိနိုင်ခြင်း သည် အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများအား မြေယာကဏ္ဍတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်အတွက် တိုက်တွန်းအားပေးနိုင်ပြီး စိုက်ပျိုးရေးထုတ်ကုန်များကို ပိုမိုတိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်နိုင်စေမည့်အပြင် နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုစွမ်းအားကိုလည်း မြှင့်မားစေနိုင်ပါသည်။⁶

မူဝါဒဆိုင်ရာ အရေးပါသော မှတ်ချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များ

မြေယာနှင့်သက်ဆိုင်သောကဏ္ဍများနှင့် အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှု အား ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေယာနှင့်ပတ်သက်သော ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများ၊ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် တရားမျှတမှုများရှိရန်အတွက် ဆောင်ရွက်ရာတွင် အရေးပါသောမူဘောင်တစ်ခု

⁵ Bina Agarwal, *A Field of One's Own: Gender and Land Rights in South Asia*. New York: Cambridge University Press, 1994.
⁶ Broad benefits stemming from women's land rights have been extensively documented. For example, see: "Realizing Women's Rights to Land and Other Productive Resources," United Nations, 2013, <http://www.ohchr.org/documents/publications/realizingwomensrightstoland.pdf>; "Gender and Access to Land," FAO Land Tenure Studies 4, Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2002. <http://www.fao.org/docrep/005/y4308e/y4308e00.htm#Contents>. The UN Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries, and Forests in the Context of National Food Security provide international principles, standards, and practices for land and natural resource governance, and are available in English and Myanmar languages.

ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒ (မူကြမ်း) နှင့်ပတ်သက်ပြီး အောက်ပါမှတ်ချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များအား တင်ပြလိုပါသည်။

၁။ မြေယာနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှရေးကို အာမခံနိုင်သော အပိုင်းအား သီးခြားအပိုင်းတစ်ပိုင်းအနေဖြင့် အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒတွင် ဖော်ပြရန်အတွက် အကြံပြုလိုပါသည်။ အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒ(မူကြမ်း) အပိုင်း (၈)တွင် အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပပျောက်ရေးကုလသမဂ္ဂသဘောတူစာချုပ်နှင့် လျော်ညီစွာပြဌာန်းရန်အတွက် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုစာချုပ်သည် နိုင်ငံတကာ သဘောတူညီချက် စာချုပ်ဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရမှ ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည်။ အဆိုပါ အပိုင်း (၈) တွင် စီဒေါပါ ဆက်စပ်သော အပိုင်းများနှင့် အညီ အမျိုးသမီးများ၏ မြေယာအခွင့်အရေး ငါးခုနှင့်ဆက်စပ်သော - မြေယာအသုံးချပိုင်ခွင့်၊ အမွေဆက်ခံခွင့်၊ လွှဲပြောင်းရောင်းချခွင့်၊ မြေယာအငြင်းပွားမှုများ ဖြေရှင်းရေးတွင် ကိုယ်စားပြုပါဝင်ခွင့်နှင့် မြေယာသိမ်းဆည်းရေး ဖြစ်စဉ်များတွင် ကိုယ်စားပြုပါဝင်ခွင့် တို့ကိုထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။ စီဒေါ နှင့်တကွ အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများသည် အသိအမှတ်ပြုခြင်းသည် အလွန်အရေးပါပါသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှုရှိသော မူဝါဒတစ်ခုဖြစ်စေရန်အတွက် ရှေ့ဆက်လမ်းဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်ပါသည်။

၂။ မူဝါဒတွင်ပါရှိသော အပိုင်း(၈)သည် အမျိုးသမီးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအပေါ် အစိုးရမှ ချမှတ်ထားသော တည်ဆဲမူဝါဒများနှင့် မကိုက်ညီပါ။ ထို့အပြင် မြေယာနှင့်ပတ်သက်သော အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများအပေါ် လုံလောက်စွာ အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် ပံ့ပိုးကူညီမှုများနှင့်လည်း ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိအမျိုးသမီးများ၊ အရက်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၏ အကြံပြုချက်များနှင့်အညီရေးဆွဲထားသော အကြံပြုလိုသည့် အပိုင်း(၈)အား တင်ပြလိုပါသည်။ အပြည့်အစုံအား နောက်ဆက်တွဲ (က) နှင့် Annex B တွင် ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။ အကြံပြုချက် အကျဉ်းချုပ်အား အောက်တွင် ဆက်လက်ဖော်ပြထားပါသည်။

အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒကို အစိုးရ၏ ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှု မူဝါဒများနှင့် ကိုက်ညီရန် အမျိုးသမီးများ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း (NSPAW) အား ကိုးကားရန်အတွက် အကြံပြုလိုပါသည်။ အပိုင်းသစ် ၇၈ အား လေ့လာနိုင်ပါသည်။ အမျိုးသားမြေအသုံးချမှု မူဝါဒနှင့် NSPAW တို့အား ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အခြေခံကျသော ညှိနှိုင်းမှုတစ်ခုဖြစ်ပြီး ကျား၊ မ မညီမျှမှု များကို အဆုံးသတ်ရန်အတွက်ဆောင်ရွက်နေသော နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ပိုမိုထိရောက်စေမည်ဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် NSPAW တွင် မြေယာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်နေမှုအခြေအနေအား ဆန်းစစ်လေ့လာရန်အတွက် ဖော်ပြတောင်းဆိုထားပါသည်။ ထို့အပြင်

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုသက်ဆိုင်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဌာနများ နှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သော နေရာများတွင် အမျိုးသမီးပါဝင်မှု များပြားလာစေရန်လည်း ဆောင်းဆိုထားပါသည်။ သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများ၏ မြေယာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု လုပ်ငန်းများတွင်လည်း အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် မျှမျှတတ ဆောင်ရွက်ပေးရန်အတွက်လည်း တိုက်တွန်းနှိုးဆော်လိုပါသည်။

စာပိုဒ် အပိုဒ် (၇၉) တွင် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့် နှင့် ထိန်းချုပ်ခွင့် တန်းတူညီမျှမှု ရရှိရေးအတွက် အတားအဆီး ဖြစ်နေသော ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းများကို သတိပြုမိစေရန်အတွက် စာပိုဒ်အသစ်အား အကြံပြုတင်ပြထားပါသည်။ အဆိုပါစာပိုဒ်အသစ် (၇၉) သည် အရေးကြီးသောအရာများ၊ အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများ ရရှိခြင်းနှင့်

ကာကွယ်ခြင်းများလုပ်ဆောင်ရာတွင် ကြုံတွေ့နေရသော အခက်အခဲများအား အသိအမှတ်ပြုပြီး အကြံပြု ဖော်ပြထားပါသည်။⁷

စာပိုဒ် ၈၀ ၏ အခွဲစာကြောင်းတွင် မြေယာလုပ်ကိုင်ခွင့်နှင့် ထိန်းချုပ်ခွင့်တို့တွင် အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများ ထိထိရောက်ရောက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အခြေခံကျသော အခွင့်အရေးလေးချက်အား ထပ်မံဖြည့်စွက်စေလိုကြောင်း အကြံပြုလိုပါသည်။

- မြေယာကို မိမိအမည်ပေါက်ထားခွင့်နှင့် ပူးတွဲအမည်ပေါက်ထားရှိနိုင်ရေးနှင့် ပစ္စည်းဥစ္စာ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို မှန်ကန်စွာကျင့်သုံးရေး (ဥပမာ-မြေယာ လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ အသုံးချခွင့်၊ စီမံခန့်ခွဲခွင့်နှင့် မြေယာမှတ်ပုံတင်ခွင့်) နှင့် ထိုအခွင့်အရေးများ၏ အကျိုးခံစားခွင့်
- ခွဲခြားဆက်ဆံမှုရှိနေသော ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာ ကျင့်သုံးမှုနှင့် စနစ်များအပါအဝင် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်၊ ဝယ်ယူအသုံးချနိုင်ခွင့်နှင့် မြေယာအငြင်းပွားမှုကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ရန် မြေယာအငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး ယန္တရားများတွင် ပါဝင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်တို့ရှိရန်⁸
- မြေယာပုံစံချခြင်း၊ မြေပုံရေးဆွဲခြင်းနှင့် မြေယာအသုံးချရေးစနစ်အား စီမံခန့်ခွဲခြင်းတို့တွင် ပါဝင်နိုင်ခွင့်နှင့် ကိုယ်စားပြုခွင့်တို့ရှိရန်
- ဘဏ်ချေးငွေ၊ အပေါင်စာချုပ်နှင့် အမျိုးမျိုးသော ဘဏ္ဍာရေး/ငွေကြေး အာမခံမှုများအတွက် မြေယာ လုပ်ပိုင်ခွင့် စာချုပ်ကို ပေါင်နှံခွင့်ရှိရန်⁹

အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများ၏ အခွင့်အရေးများကို ပို၍ခိုင်မာအောင် အသုံးအနှုန်းသစ်များ ပြုစုရန် အကြံပြုလိုပါသည်။ ဥပမာ- အပိုဒ် ၈၀ (ဂ) တွင် မိဘများပိုင်ဆိုင်သော မြေယာများအပါအဝင် ပိုင်ဆိုင်မှုများအား သားရော သမီးပါ အမွေဆက်ခံပိုင်ခွင့် ရရှိစေရမည်။ ထို့အပြင် မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုအား သားသမီးများ တန်းတူညီမျှစွာ စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိရမည်။

အမျိုးသမီးများအပေါ် အခွင့်အရေးများပေးထားသည်ဆိုရုံမျှနှင့် လက်ရှိကျား၊ မ ရေးရာတန်းတူ ညီမျှမှုမရှိသည့် အဖြစ်မှန်အတွက် ဖြေရှင်းနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ အမျိုးသမီးတို့အနေဖြင့် ထိုပေးထားသော အခွင့်အရေးများကို လည်း အသုံးချနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ အကြံပြုဖော်ပြထားသော စာပိုဒ် (၈၁) တွင် အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးကို ပံ့ပိုးနိုင်သော အခြေခံမူဝါဒများနှင့် ယန္တရားများကို အကြံပြုထားပါသည်။ အထူးသဖြင့် မြေယာမြေပုံရေးဆွဲခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ မြေယာအငြင်းပွားမှုများ ဖြေရှင်းရေးနှင့် မြေယာသိမ်းဆည်းမှု ဖြစ်စဉ်များတွင် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ပါဝင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ရရှိရန်နှင့် အခွင့်အရေးများ ရရှိရန်ဖြစ်သည်။ ကျား၊ မ တန်းတူ သတင်းအချက်အလက်များ ပြည့်စုံရှင်းလင်းစွာ ရရှိရေး၊ စွမ်းရည်မြှင့်သင်တန်းများမှ

⁷ Several recent national land policies have acknowledged these barriers. For example, under Chapter 3: Land Issues, in Rwanda's National Land Policy (2004), section 3.5 discusses the unfavorable land tenure system to women, describing traditional discrimination in inheritance and succession, and affirms the principle of equal land rights between men and women.

http://www.rema.gov.rw/rema/doc/Policies/National_land_policy_english_version_.pdf

⁸ While we affirm the NLUP's attention to ethnic minority rights and customary land systems, in cases of traditional gender-based discrimination and customary dispute resolution mechanisms that exclude women, we call for new options that advance men and women's access to justice.

⁹ Because land tenure can enable access to credit, this final right is essential to promoting broad land-based economic growth.

အကျိုးကျေးဇူးတန်းတူရရှိရေးနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှ အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝစွာ အကျိုးရှိရှိပါဝင်ရေးအတွက် မူဝါဒများ ယန္တရားများဖြစ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ယာယီအထူးလုပ်ဆောင်ချက်များဖြစ်သော အမျိုးသမီးသီးသန့် အတိုင်ပင်ခံအဖွဲ့များ၊ အမျိုးသမီးများအတွက် အဆင်ပြေနိုင်သော နေရာနှင့် အချိန်ကို စီစဉ်ပေးထားသည့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းပွဲများ၊ အမျိုးသမီးများပါဝင်မှုအတွက် အခကြေးငွေပေးခြင်း¹⁰ နှင့် ရပ်ရွာအတွင်း၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအတွင်းနှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သော အဖွဲ့အစည်းဌာနတိုင်းတွင် အမျိုးသမီးများကိုယ်စားပြုပါဝင်မှု¹¹ ခွဲတမ်းအားသတ်မှတ်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်ကြောင်း အကြံပြုလိုပါသည်။

အမျိုးသမီးတို့ရင်ဆိုင်နေရသော အခြေခံအကျဆုံး အတားအဆီးနှစ်ခုမှာ မြေယာလုပ်ကိုင်ခွင့် အမည် ပေါက်ကိစ္စနှင့် မြေယာဆက်ခံရရှိရေးတို့ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအတားအဆီးနှစ်ခု၏ ပင်မအကြောင်းအရာဖြစ်သော အိမ်ထောင်ပြုခြင်းနှင့် ကွာရှင်းပြတ်စဲခြင်း ဥပဒေများမှာ အချိန်ကုန် ငွေကုန်သော တရားစီရင်ရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ နှင့် လူမှုရေးနှင့် လေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ စံနှုန်းများကြောင့် အမျိုးသမီးများအတွက် ပိုမိုခက်ခဲစေပါသည်။ ထိုကိစ္စရပ်များကို ဖြေရှင်းရန် စာပိုဒ် (၈၂) တွင် ပူးတွဲ မြေယာလုပ်ကိုင်ခွင့်အမည်ပေါက်နှင့်ရိုးရှင်း လွယ်ကူသော မြေယာမှတ်ပုံ တင်ခြင်း အဆင့်များပြုလုပ်ပေးရန်ကို အကြံပြုထည့်သွင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ စာပိုဒ်အသစ် (၈၃) တွင် အသိပညာ မြှင့်တင်ရေး အစီအစဉ်များနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် မြေယာအသုံးချမှု လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုများ၊ မူဝါဒများဖြင့် ကျား၊ မ တန်းတူညီရေးကို ရရှိနိုင် မည်ကို အကြံပြုဖော်ပြထားပါသည်။

၃။ **အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒတွင် အမျိုးသမီးများအား**
အသိအမှတ်ပြုထားသောအချက်အလက်များအား တိကျသေချာစွာ
ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖော်ပြပေးရန် အကြံပြုလိုပါသည်။ အင်္ဂလိပ်မူ တွင်
အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးများနှင့် ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် ပတ်သက်သော
စကားလုံးများအား ရှင်းလင်းသေချာစွာဖော်ပြထားသော်လည်း မြန်မာမူတွင်မူ
အဆိုပါအချက်အလက်များ မပါရှိပါ။ ဥပမာ။ ။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာတွင် အပိုင်း ၁၊ အခန်း ၁၊ အပိုဒ် ၁၀ ၏
အပိုဒ်ခွဲ (ခ) တွင် မြေယာနှင့်ပတ်သက်သော ကိစ္စများတွင်
အမျိုးသမီးများအခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှရရှိစေခြင်းအား
အခြေခံမူဝါဒအဖြစ်အတည်ပြုဖော်ပြထားပါသည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာတွင် “It shall provide equal right in all sectors for the women for land use and secure land tenure” ဟု ဖော်ပြထားသော်လည်း မြန်မာဘာသာတွင် အမျိုးသမီးများဟူသော စကားလုံးအား ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှုရရှိစေရန်အတွက် ကတိကဝတ်ပြု ဖော်ပြချက်အစား အခွင့်အရေးတန်းတူရရှိမှုအတွက် မခိုင်လုံ မလုံလောက်သော မရေမရာဖော်ပြချက်အဖြစ် မှတ်ချက်ချပါသည်။

¹⁰ These measures aim to offset the extra burdens of participation born by Myanmar women, for example those due to their traditional roles as mothers and lack of alternative sources of childcare and household labor, and to threats to personal safety, particularly during travel.
¹¹ Article 4 of CEDAW obliges states to end discrimination against women in laws, policies and practices including through temporary special measures such as quotas to enable women’s full and equal participation.

အဆိုပါ အင်္ဂလိပ်မူ နှင့် မြန်မာမူနှစ်ရ၏ ကွာခြားချက်များအား ပြင်ဆင်သည့်အနေဖြင့် အမျိုးသားမြေအသုံးချမှု မူဝါဒ မြန်မာဘာသာတွင် အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများဟူသော စကားလုံးနှစ်ရစလုံးအား ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြခြင်းသည် မြေအသုံးချမှုမူဝါဒအား တရားမျှတမှုနှင့် တန်းတူညီမျှမှုရရှိရန်အတွက် အထောက်အကူပြု စေမည်ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒတွင်သာမက အနာဂတ်တွင် ရေးဆွဲမည့် ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများတွင်လည်း ထိုကဲ့သို့ဖော်ပြသင့်ကြောင်း အကြံပြုလိုပါသည်။

၄။ အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒ အင်္ဂလိပ်မူတွင် အပိုင်း (၈) ပိုင်းတွင် အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြုသော အသုံးအနှုံးများ ပါဝင်သော်လည်း မူဝါဒ၏အခြားသောအခန်းများတွင်လည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြသင့်သည်။ အထူးသဖြင့် အပိုင်း ၁၊ အခန်း၃၊ အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုကောင်စီဖွဲ့စည်းခြင်း၊ အပိုင်း (၅)၊ အခန်း၁ မြေယာအငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ အပိုင်း ၁၀ စောင့်ကြပ်လေ့လာမှုနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်မ နှင့် အပိုင်း (၁၁) သုတေသနပြုခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်း အပိုင်းများတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သော စကားလုံးအသုံးအနှုံးများ ထည့်သွင်းဖော်ပြရန်လိုအပ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အပိုင်း (၁၀) တွင် မြေယာနှင့်ပတ်သက်ပြီး အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများ၏ တန်းတူညီမျှသောအခွင့်အရေးများအား အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် ကာကွယ်ပေးခြင်းတို့ရှိမရှိအား စိစစ်ခြင်းအား ဖော်ပြသော စာကားစုများ ပါရှိသင့်ပါသည်။ ထိုသို့စိစစ်ရာတွင် ကျား၊ မ ရေးရာအား အလေးဂရုပြုသော လိင်ကွဲပြားမှုကို ဖော်ပြထားသည့် အချက်အလက်များပါဝင်ရမည့်အပြင် စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း အကဲဖြတ်ခြင်း အစီအစဉ်များ၊ အချက်အလက်ကောက်ယူခြင်းများ၊ နှင့် ရရှိသောအချက်အလက်များအား ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်းတို့တွင် အမျိုးသမီးများအား ပါဝင်စေရန်အတွက်လည်း အကြံပြုဖော်ပြလိုပါသည်။

အနာဂတ်ကာလတွင် ရေးဆွဲမည့် မြေယာဥပဒေများနှင့် နည်းဥပဒေများတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှုအား မည်ကဲ့သို့ ထည့်သွင်းစဉ်းစားမည်နည်း

အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒသည်တွင် နောင်လာမည့်အမျိုးသားမြေယာဥပဒေအတွက် ပန်းတိုင်များ၊ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် မျှော်မှန်းချက်များ ချမှတ်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် အဆိုပါမြေယာဥပဒေအတွက် နောက်ဆက်တွဲ ပြင်ဆင်ချက်များ၊ နည်းဥပဒေများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတွက်လည်း လမ်းပြဖြစ်ပါသည်။ အနာဂတ်တွင်ဆောင်ရွက်မည့် သုသေသနများ၊ ဥပဒေများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ နှင့် မြေယာ အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးယန္တရားများတွင် အမျိုးသမီးများကြုံတွေ့နေရသော အတားအဆီးများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် အကြံပြုတိုက်တွန်းလိုပါသည်။ ထို့အပြင် အမျိုးသမီးများမြေယာ မှတ်ပုံတင်ခြင်းကို အားပေးတိုက်တွန်း လွယ်ကူစေမည့်ယန္တရားများ အကောင်အထည် ဖော်ရာတွင် အမျိုးသမီးများရင်ဆိုင်နေကြရသော အတားအဆီးများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးကြရန် တောင်းဆိုပါသည်။ မြေအသုံးချမှုမူဝါဒနှင့် စီမံခန့်ခွဲရေး လုပ်ငန်းစဉ် ပမာဏအဆင့်ဆင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်များရရှိခြင်း၊ မြေယာမှတ်ပုံတင်ခြင်းနှင့် တရားမျှတခြင်းတို့တွင် အမျိုးသမီးများ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ပါဝင်ဆောင်ရွက်လာစေရန်မှာလည်း အရေးကြီးကိစ္စရပ်ဖြစ်သည်ဟု အကြံပြုပါသည်။
အမျိုးသားမြေယာဥပဒေနှင့်ပတ်သက်ပြီး

(၁) အောက်တိုဘာလ (၁၈) ရက်အတွင်းတွင် အင်းယားလိတ်ဟိုတယ်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒဆွေးနွေးပွဲတွင် အသိပေးခဲ့သော အမျိုးသားမြေယာဥပဒေမူကြမ်းအကျဉ်းချုပ်

နှင့်ပတ်သက်ပြီး အဆိုပါဥပဒေမူကြမ်းတွင် - အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့၏ တန်းတူညီမျှမှုကို အာမခံပေးသောသီးခြားအခန်း မပါဝင်ခြင်းအား သတိပြုမိခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ကျား၊ မ ရေးရာတန်းတူညီမျှမှုကို သေချာစေမည့် အခြားသောရည်ညွှန်းချက်များလည်း မပါဝင်သည်ကို သတိပြုမိခဲ့ပြီး ထိုအရာများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားစေရန် အကြံပြုခဲ့ကြပါသည်။ ထို့အပြင် ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှု အခြေခံမူဝါဒများကို နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် စဉ်ဆက်မပြတ်အလေးထားရန်ကို တောင်းဆိုသည့်အပြင် အမျိုးသား မြေယာဥပဒေ တွင်လည်း ကျား၊ မတန်းတူညီမျှမှုကို အာမခံသည့်အချက်များအား ပြဌာန်းပေးရန်နှင့် နောက်ဆက်တွဲအနေနှင့် ဥပဒေပြုရေးနှင့် နည်းဥပဒေကိုလည်း ပြဌာန်းပေးရန်တောင်းဆိုပါသည်။

၂။ အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒ လူထုအကြံပြုဆွေးနွေးပွဲများတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်မှု အလွန်နည်းပါး နေကြောင်း လည်း သတိပြုမိခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် နောင်လာမည့် မြေယာနှင့်ပတ်သက်သော အကြံပြုမှုလုပ်ငန်းစဉ်များ အထူးသဖြင့် မြေယာဥပဒေနှင့်သက်ဆိုင်သော ဆွေးနွေးပွဲများတွင် အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ အသံကိုစဉ်းစားပေးသော အသက်ဝင်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များ ပြုလုပ်ပေးရန် တောင်းဆိုပါသည်။ အဆိုပါဆွေးနွေးပွဲလုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက် အမျိုးသား အမျိုးသမီးများ ပါဝင်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကျား၊ မ ကွဲပြားခြားနားစွာဖော်ပြထားသော အချက်အလက်များအား စုဆောင်းကောက်ယူပြီး ဖြန့်ဝေပေးရန်အတွက်လည်း အကြံပြုဖော်ပြလိုပါသည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် တာဝန်ခံမှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်းအား အထောက်အကူပြုစေမည်ဖြစ်ပါသည်။

၃။ အမျိုးသားမြေယာဥပဒေရေးဆွဲပြဌာန်းရာတွင် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍများအား မြင့်တင်ပေးရန်နှင့် မြေယာအရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် ဘေးကင်းလုပ်ငြိရေးများအား ကာကွယ်ပေးသည့် ပြဌာန်းချက်များပါဝင်စေရန်အတွက် တောင်းဆိုပါသည်။ ထိုသို့ပြဌာန်းပေးခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသားများနှင့်အမျိုးသမီးများ၏ မြေယာစီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် ပဋိပက္ခဖြေရှင်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အကျိုးရှိစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းများကို အားပေးမြှင့်တင်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

၄။ အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုကောင်စီ၊ လယ်ယာမြေမှတ်ပုံတင်ဦးစီးဌာန ၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန နှင့် အခြားသောသက်ဆိုင်သည့် ဒေသအဆင့်နှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့်အာဏာပိုင်များသည် အမျိုးသမီး အခွင့်အရေး ၊အမျိုးသမီးနှင့် မြေယာကိစ္စများနှင့်ပတ်သက်ပြီး အသိပညာပေးအစီအစဉ်များ နှင့် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ပေးကြရန် အကြံပြုတိုက်တွန်းလိုပါသည်။

တင်ပြခဲ့သော မှတ်ချက်များနှင့် ပူးတွဲပါစာတမ်းများသည် အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒ (မြန်မာမှုနှင့် အင်္ဂလိပ်မှု)နှင့်တကွ နောင်လာမည့် အမျိုးသားမြေယာဥပဒေတို့တွင် ကျား၊ မ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကိုဦးတည်သော မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှု၊ လုပ်ကိုင်ခွင့်များတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် တရားမျှတရေးတို့အတွက် ရှင်းလင်းတိကျစွာဖော်ပြထားရှိသော အချက်အလက်များ ပြည့်စုံစွာပါရှိစေရန် အတွက် အထောက်အကူပြုနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ပါဝင်ခြင်းသည် ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများတွင် ဖော်ပြပါရှိသောမက ထိထိရောက်ရောက် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက်လည်း အထောက်အကူပြုနိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။

30 December 2014

Towards Gender Equality in the National Land Use Policy

Women and men use, access, and control land differently. In order to support equitable and effective land use, **it is essential that the content and language of the National Land Use Policy (NLUP) protect and promote the equal rights of men and women to land.** The Gender Equality Network welcomes the opportunity for civil society contributions to this important policy development process and appreciates the Committee's consideration of the following comments.

Context:

It is often stated that there is gender equality in Myanmar. However, as Myanmar's transition progresses, increasing evidence has shown systematic inequality in men and women's rights, freedoms, challenges, and opportunities.¹² In Myanmar, **women face particular barriers to exercising their equal rights to land**, yet these have neither been systematically documented nor effectively addressed in policy or practice.

In our recent workshops to discuss the NLUP with over 75 women from 5 divisions and 7 states, **women revealed systematic obstacles to effective registration, control, inheritance, and participation in decision-making involving land.** In addition to experiencing outright discrimination, for example restrictions on inheritance and exclusion from community leadership, women reported facing more subversive and complex challenges. For example, one woman described difficulty maintaining control over family land after her husband's death because the land had been registered in his name only. Obtaining a death certificate was a slow process with significant financial and administrative burdens; only after this procedure was finished could she apply to succeed his land tenure. Another woman lost her land after leaving the area temporarily to support her children's education. Multiple women described feeling intimidated to enter government offices or court buildings to register land or resolve land disputes, as these spaces were considered the domain of men, military, and government, and therefore off-limits or unfriendly to women. For additional challenges and recommendations emerging from these workshops, see annex C.

New research provides additional evidence of inequality in land relations. In the dry zone, few women have land tenure; instead of being recognized as "farmers," they are seen as "workers" and must rely on

¹² For example, Myanmar women's participation in politics and decision-making at all levels remains low due to sex-specific barriers. For more information see PTE and GEN, "Myanmar Women in Parliament 2014", Phan Tee Eain and the Gender Equality Network, Yangon 2014 and Paul Minoletti, "Women's Participation in the Subnational Governance of Myanmar," MDRI-CESD and The Asia Foundation, Subnational Governance in Myanmar Discussion Paper Series, Discussion Paper No. 3, 2014.

daily wage labor, for which they often receive substantially less pay than men.¹³ In some upland areas, daughters are barred from inheriting land according to customary law, and therefore denied control over productive assets that can ensure financial and food security, as well as social capital.¹⁴ Recent research in Dawei found that women and men have more egalitarian land customs, but land policies, loss of land, and conflict can affect men and women differently. For example, new registration procedures under the 2012 Farmland Law privilege men, as they are usually listed as the head of household. As a result, women's names and signatures rarely appear on land titles and transactions, excluding them from possession and decision-making.¹⁵ **Clear and equitable national policy is necessary to combat discrimination towards women in existing land laws and to promote women and men's equal rights across Myanmar's diverse land use systems.**

Research in South Asia has shown that independent **control over land is perhaps the single most important right to empower women** and can be the **basis for other essential rights and economic advancement**.¹⁶ Lack of equal land rights violates women's rights to non-discrimination, food, health, housing, water and work, and can undermine women's ability to meaningfully participate in household, community, and national decision-making. In contrast, protecting and promoting women's land rights not only benefits women, it also promotes wellbeing and opportunity within families and communities, strengthening local livelihoods and fundamental human rights. **Equal rights can incentivize both men and women to invest in land, enhancing agricultural productivity and the nation's capacity for economic development.**¹⁷

Key Policy Comments & Recommendations:

Given the importance of gender equality in land issues and the NLUP's role as a framework for future land legislation, regulation, and justice in Myanmar, we make the following comments and recommendations:

1. We affirm the existence of a stand-alone section on equal rights between men and women to land. Part VIII aligns the NLUP with the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW), an international treaty to which Myanmar became a signatory in 1997. Part VIII also outlines five rights related to women and succession, inheritance, allocation, representation in dispute resolution, and land acquisition procedures. Recognizing CEDAW and these rights are important, if not complete, steps towards a gender equal policy.

¹³ "Delivering Prosperity in Myanmar's Dryzone: Lessons from Mandalay and Magwe on realizing the economic potential of smallholder farmers," Oxfam, 2014.

¹⁴ Research on social and cultural norms and gender equality in a forthcoming report from the Gender Equality Network.

¹⁵ Gender and land research in Dawei, Trocaire, forthcoming February 2015.

¹⁶ Bina Agarwal, *A Field of One's Own: Gender and Land Rights in South Asia*. New York: Cambridge University Press, 1994.

¹⁷ Broad benefits stemming from women's land rights have been extensively documented. For example, see: "Realizing Women's Rights to Land and Other Productive Resources," United Nations, 2013, <http://www.ohchr.org/documents/publications/realizingwomensrightstoland.pdf>; "Gender and Access to Land," FAO Land Tenure Studies 4, Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2002. <http://www.fao.org/docrep/005/y4308e/y4308e00.htm#Contents>. The UN Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries, and Forests in the Context of National Food Security provide international principles, standards, and practices for land and natural resource governance, and are available in English and Myanmar languages.

2. Part VIII neither aligns with current government policy on women’s empowerment, nor adequately recognizes and supports the complete minimum set of women’s rights to land. A revised Part VIII, which has been drafted with input from Myanmar women, civil society, and international legal experts, is provided in Myanmar in annex A, and in English in annex B. A summary of revisions is given below.

To align the NLUP with existing government policy on gender equality, we recommend linking the document to the National Strategic Plan for Advancement of Women (NSPAW) (new paragraph 78). Integrating the NLUP with NSPAW is essential to coordinated and effective Government action to end gender inequality. Specifically, NSPAW calls for analysis of the current inclusion of women in land and agrarian reform, increased numbers of women in decision-making positions of institutions, Departments, and NGOs concerned with livelihoods, and for initiatives by relevant Ministries to promote equal treatment of men and women in land and agrarian reform.

We also recommend a new paragraph recognizing traditional barriers to equal land access and control (new paragraph 79), in order to acknowledge the urgency and challenge of both granting and actively protecting the subsequent rights.¹⁸

In the sub-clauses of new paragraph 80, we list four additional rights essential to women and men’s effective access and control of land:

- the right to hold title and joint title to land and to positively exercise property rights (e.g.: access, use, control and registration of land), and to enjoy benefits from these rights
- the right to accessible, affordable, and just dispute resolution mechanisms to adjudicate land conflict, including in the case of discriminatory customary practices and systems¹⁹
- the right to participate and to represent the community in designing, mapping, and administering the land use system
- the right to collateralize land tenure to secure bank loans, mortgages and other forms of financial credit²⁰

We also suggest new language to strengthen rights already enumerated, for example 80. c. “(c) the right of male and female siblings to inherit the property of parents including land tenure and land management on an equal basis.”

Given the reality of gender inequality in Myanmar land issues, merely granting rights is insufficient to guarantee women can exercise those rights. In new paragraph 81, we provide additional principles and mechanisms to support these rights, particularly in processes of land mapping and administration, dispute resolution, and land acquisition. To support women and men’s equal access to full and accurate information, benefits from capacity-building, and participation in informed, active, meaningful, and effective decision-making, we suggest special measures including women-only consultation groups;

¹⁸ Several recent national land policies have acknowledged these barriers. For example, under Chapter 3: Land Issues, in Rwanda’s National Land Policy (2004), section 3.5 discusses the unfavorable land tenure system to women, describing traditional discrimination in inheritance and succession, and affirms the principle of equal land rights between men and women.

http://www.rema.gov.rw/rema_doc/Policies/National_land_policy_english_version_.pdf

¹⁹ While we affirm the NLUP’s attention to ethnic minority rights and customary land systems, in cases of traditional gender-based discrimination and customary dispute resolution mechanisms that exclude women, we call for new options that advance men and women’s access to justice.

²⁰ Because land tenure can enable access to credit, this final right is essential to promoting broad land-based economic growth.

consultations held at times and locations available to women; paying the cost of women's participation;²¹ and/or quotas for women's representation in relevant decision-making bodies at local, regional, and national levels.²²

On-the-ground barriers to women's land titling and succession are substantial – these include those stemming from marriage and divorce laws, expensive and time-consuming court and administrative procedures, and social and cultural norms. To address these, a new paragraph 82 provides for default joint titling of land, and streamlined registration procedures. New paragraph 83 provides for awareness-raising programs and cooperation with non-governmental organizations to better achieve gender-equality in land use in practice, as well as policy.

3. We affirm the use of language that explicitly acknowledges women, however we note that the positive and clear language about women's rights and gender equality found in the English version is absent from the Myanmar language NLUP. For example, Part I, chapter 1, paragraph 10, section b affirms **women's equal rights to land as a basic principle**: "It shall provide equal right in all sectors for the women for land use and secure land tenure." However, the same clause in the Myanmar language version eliminates the word "women," and therefore reads as a vague endorsement of rights, rather than a specific commitment to gender equality. **Correcting this discrepancy to include unambiguous mention of both men and women throughout the Myanmar document is essential to ensuring equitable and effective land policy**, not only in the NLUP, but also in future laws and regulations.

4. Language acknowledging women's rights exists in eight sections of the English NLUP, but **should be extended to other sections of the policy**. Including this language is particularly important in the preliminary sections; Part 1, Chapter 3, "Forming the National Land Use Council;" Part V, Chapter 1 "Settlement of Land Disputes;" Part X "Monitoring and Valuation;" and Part XI "Doing Research and Development." For example, the Part X should include a clause to scrutinize whether or not there is recognition and protection on the equal rights of men and women to land, including through collection of gender-sensitive and sex-disaggregated data and involvement of women in monitoring and evaluation design, data collection, and analysis.

Gender Equality in Future Land Laws and Regulations:

The National Land Use Policy will set goals, guidelines, and expectations for the forthcoming National Land Law (NLL) and subsequent revisions and regulations of land laws and procedures. Looking ahead, **we call for future research, laws, procedures, and dispute resolution mechanisms to consider the barriers women face in exercising land rights, and to be explicit about providing mechanisms to encourage and support women's registration and participation.** We note the importance of including women in land policy and management processes at all levels, and of facilitating their access to information, registration, and justice.

²¹ These measures aim to offset the extra burdens of participation born by Myanmar women, for example those due to their traditional roles as mothers and lack of alternative sources of childcare and household labor, and to threats to personal safety, particularly during travel.

²² Article 4 of CEDAW obliges states to end discrimination against women in laws, policies and practices including through temporary special measures such as quotas to enable women's full and equal participation.

With regard to the National Land Law:

1. We note with concern that the draft outline of the NLL shared at the October 18 NLUP release conference at the Inya Lake Hotel in Yangon did not include a stand-alone section outlining men and women's equal rights, or any other references to ensuring gender equality. **We call for continued attention to explicitly state principles of gender equality and the inclusion of provisions ensuring equal rights for men and women in the NLL, and in subsequent legislation and regulations.**
2. We also note the relatively low participation of women in the NLUP public consultations, and call for **thoughtful and active measures to welcome women and men's voices in future land consultation processes**, particularly around the NLL. The collection and dissemination of sex-disaggregated data regarding participation throughout consultation process is recommended for the purposes of accountability.
3. We call for provisions in the NLL that **promote the role of civil society and protect the rights and safety of land activists** to encourage constructive participation of both men and women in land management and conflict resolution processes going forward.
4. We also encourage **awareness-raising and capacity building on women's rights and women and land issues** in the National Land Use Council, SLRD, GAD and other relevant local and national authorities.

We hope that these comments and the following documents enable both language versions of the National Land Use Policy and the forthcoming National Land Law to contain clear content and language that not only demonstrates, but also facilitates, Myanmar's existing and continuing commitments to gender equality and fair land tenure for sustainable development.

Annex A: အပိုင်း ဝေးမြေယာ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် အသုံးပြုခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့၏ တန်းတူအခွင့်အရေး

အပိုင်း (၇၈) မြေယာဥပဒေသစ်သည် အမျိုးသမီးများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း (NSPAW 2013- 2014) နှင့် ချိတ်ဆက်၍ ထည့်သွင်းစဉ်းစား ဆောင်ရွက်သင့်သည်။ အထူးသဖြင့် (NSPAW) ထဲတွင် ထည့်သွင်းထားသော (၁) အမျိုးသမီးများနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု (၂) အမျိုးသမီးများနှင့် စီးပွားရေး (၃) အမျိုးသမီးများနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းနှင့် (၄) အမျိုးသမီးများနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် (၅) အမျိုးသမီးများနှင့် လူ့အခွင့်အရေး စသော အခန်းကဏ္ဍများ၏ ချမှတ်ထားသော ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် အညီ ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။

အပိုင်း(၇၉) ဓလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာ အမွေဆက်ခံပိုင်ခွင့်၏ တားမြစ်ချက်များ၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုများနှင့် အမျိုးသမီးများကို အိမ်ထောင်ဦးစီးအဖြစ် အသိအမှတ်မပြု၊ စာရင်းမသွင်းသော အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒ များသည် မြေယာဥပဒေသစ်တွင် အမျိုးသမီးများ မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့် အတွက် အတားအဆီးဖြစ်နေပါသည်။

အပိုင်း(၈၀)မြေယာနှင့် ပစ္စည်းဥစ္စာ ပိုင်ဆိုင်မှုများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း အဆင့်ဆင့်များတွင် ကျား၊ မ အခြေပြု၍ သိသိသာသာနှင့် မသိမသာခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ဖြစ်နေသောကြောင့် အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ ၂၀၀၈ အရ ဖျက်သိမ်းခြင်းနှင့် ကာကွယ်ပေးခြင်းကို ပြုလုပ်ပေးသင့်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် မြေယာ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် အသုံးပြုခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော အခွင့်အရေး များ ကို အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးများအတွက် မြေယာဥပဒေသစ်တွင် အောက်ပါအတိုင်း ထည့်သွင်းသင့်ပါသည်။
၎င်းတို့မှာ -

- (က) အမှီအခိုကင်းသော မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ပူးတွဲ မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ပြဌာန်းပေးရန် နှင့်ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို မျှတစွာ ကျင့်သုံးရန် (ဥပမာ- မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်၊ အသုံးချခွင့်၊ ထိန်းချုပ်ခွင့်နှင့် မြေယာ မှတ်ပုံတင်ခွင့်)နှင့် ထိုအခွင့်အရေးများ၏ အကျိုးအမြတ်များကို အသုံးပြုနိုင်ရန်။
- (ခ) ဇနီး/ခင်ပွန်း သေဆုံးခြင်း၊ ခွဲခွာနေထိုင်ခြင်းနှင့် ကွာရှင်းပြတ်စဲခြင်းတို့ ပြုလုပ်နေစဉ် နှင့် ပြုလုပ်ပြီးလျှင် လဲ မြေယာ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် အသုံးပြုခြင်း တို့တွင် အခွင့်အရေးရရှိနေစေရန်၊
- (ဂ) မိဘထံမှ မြေယာ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် အသုံးပြုခြင်း အပါအဝင် ပစ္စည်းဥစ္စာအမွေဆက်ခံခွင့်ကို ယောက်ျားနှင့် မိန်းမ ညီအစ်ကိုမောင်နှမများအားလုံး တန်းတူအခွင့်အရေးရရှိရန်၊
- (ဃ) မြေယာတစ်ခုလုံးသို့ (သို့) တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းတွင် ကျူးကျော်နေထိုင်သူများကို ဖယ်ရှား ခွင့်များနှင့် မြေယာရွှေ့ပြောင်းပေးအပ်ခွင့်၊ ရောင်းချပိုင်ခွင့်၊ ပေါင်နှံခွင့်၊ ငှားရမ်းခွင့်၊ လဲလှယ်ခွင့်၊ လက်ဆောင် ပေးအပ်ခွင့်တို့ အရ မြေယာ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် အသုံးပြုခြင်းတို့ကို လွှဲပြောင်းပေးအပ်ရာတွင် ဥပဒေအရ ကျား၊ မ တန်းတူအခွင့်အရေးရရှိရန်၊

- (င) ခွဲခြားဆက်ဆံမှုရှိသော ဓလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာ အလေ့အထများနှင့် စနစ်များကြောင့် ဖြစ်လာနိုင်သော မြေယာ ပြဿနာရပ်များ အပါအဝင် မြေယာအငြင်းပွားမှုများ ကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ရန် လက်လှမ်းမှီသော၊ လက်ခံနိုင်သော မြေယာအငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေး ယန္တရားများတွင် ပါဝင်ခွင့်ရရှိရန်၊
- (စ) မြေယာအသုံးချမှုစနစ်နှင့် စပ်လျဉ်းသော အုပ်ချုပ်ရေး၊ မြေပုံရေးဆွဲခြင်းနှင့် မြေယာပုံစံချခြင်း စသည်တို့တွင် ရပ်ရွာကိုယ်စားပြုအဖြစ် ပါဝင်ခွင့်ရရှိရန်၊
- (ဆ) မြေယာ စီမံခန့်ခွဲခြင်း ၊ မြေယာလွှဲပြောင်းခြင်းနှင့် ဆက်ခံခွင့်များနှင့် ဆက်နွှယ်နေသော အငြင်းပွားမှုများကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ရပ်ရွာကိုယ်စားပြု အဖြစ် ပါဝင်ခွင့်ရရှိရန်။
- (ဇ) အကယ်၍လိုအပ်ချက်အရ မြေယာသိမ်းဆည်းမှုဖြစ်စဉ်များနှင့် ဆက်စပ်သော ကိစ္စများတွင် ထိုက်တန်သော လျော်ကြေးငွေပေးအပ်ခြင်း၊ မြေနေရာ ပြန်လည်ချထားပေးခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း ကိစ္စရပ်များတွင် ရပ်ရွာကိုယ်စားပြုပါဝင်ခွင့် ရရှိရန်၊
- (ဈ) မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုကို ပေါင်နှံ၍ ဘဏ်ချေးငွေများ၊ အပေါင်စာချုပ်များနှင့် အခြားသော ငွေချေးယူမှုပုံစံအမျိုးမျိုးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အခွင့်အရေးရရှိစေရန် စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

အပိုဒ် (၈၁) အထူးသဖြင့် မြေယာအသုံး ပြုမှု မြေပုံရေးဆွဲခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲရေး၊ မြေယာ အငြင်းပွားမှု ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း၊ မြေယာ ပိုင်ဆိုင် ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်၍ တာဝန်ရှိသူများသည် အောက်ပါအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ခြင်းနှင့် မြှင့်တင်ခြင်းများကို ဆောင်ရွက်ပေးရန်-

- (i) တက်ကြွ၍ အဓိပ္ပာယ်ပြည့်စုံပြီး ထိရောက်မှုရှိသော ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် တန်းတူပါဝင်ခွင့်နှင့် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်းမှ ရရှိလာမည့် အကျိုးခံစားခွင့်များကို တန်းတူရရှိစေရန်အတွက် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများ တိကျသော သတင်းအချက်အလက်များကို အပြည့်အဝ ရရှိစေရန် ။
- (ii) ရပ်ရွာ အဆင့်၊ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်း အဆင့်နှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့် အသီးသီးတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရသောနေရာများ အမျိုးသမီး ကိုယ်စားပြုပါဝင်နိုင်ရေးအတွက် ခွဲတမ်းစနစ်ပြုလုပ်ထားခြင်း (သို့) အမျိုးသမီးများ အလုပ်ပျက်ကွက်သည့် ရက်များအတွက် လုပ်ခပေးခြင်း၊ ကလေးပြုစောင့်ရှောက်ပေးခြင်းနှင့် ခရီးသွားလာရေးများအတွက်ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ အမျိုးသမီးများအတွက် အဆင်ပြေစေမည့် အချိန်နှင့် နေရာများတွင် အခမ်းအနားကျင်းပခြင်းများ၊ အမျိုးသမီးသီးသန့်အတိုင်ပင်ခံ အဖွဲ့များဖွဲ့စည်းပေးထားခြင်း လုပ်ဆောင်ချက်များမှတစ်ဆင့် အမျိုးသမီးများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်လာစေရန် အားပေးကူညီရပါမည်။

အပိုဒ်(၈၂) မြေယာဥပဒေသစ်သည် မြေယာအမည်ပေါက်နှင့် မြေယာမှတ်ပုံတင်ခြင်းတို့၌ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးပူးတွဲအမည် ထားရှိနိုင်စေရန်နှင့် တစ်ဦးချင်းအမည်ဖြင့်လဲ မှတ်ပုံတင်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ရန် စီမံပေးသင့်သည်။ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများ၏ မြေယာမှတ်ပုံတင်ခြင်းကို အားပေးအားမြှောက်ပြုရန်နှင့်

ပံ့ပိုးကူညီရန်အတွက် လက်လှမ်းမီသော လက်ခံနိုင်သော ချက်ချင်းဆောင်ရွက်နိုင်သော စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို စီမံဆောင်ရွက်ထားရပါမည်။

အပိုဒ်(၈၃) အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း အပါအဝင် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် မြေယာထိန်းချုပ်ခွင့်တို့တွင် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများ တန်းတူအခွင့်အရေးရှိကြောင်း သိရှိစေရန် စာတတ်မြောက်မှု အဆင့်အလိုက် ဒေသသုံး ဘာသာစကားနှင့် အသိ ပညာမြှင့်တင် ရေး အစီအစဉ်များကို မြေယာဥပဒေသစ်တွင် စီမံပေးသင့်ပါသည်။

Annex B: Revised Part VIII (English)

Part VIII: Equal Rights between Men and Women in Land Tenure and Land Use Management

78. The new land law shall take into account and seek to coordinate with the National Strategic Plan for the Advancement in Women (2013–2022). In particular, it will seek to advance the goals of that document as they relate to (i) women and livelihoods (ii) women and the economy, (iii) women and decision-making and (iv) women and the environment, (5) women and human rights.

79. The new land law shall take into account barriers to women’s access to land tenure including customary inheritance restrictions, cultural and economic discrimination, and administrative policies that exclude women from being listed as head of household.

80. In accordance with the Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women and in the spirit of the State Constitution, 2008, all gender-based discrimination, both overt and inadvertent, in land and property policies and procedures shall be abolished and prevented. Specifically, the following rights relating to land tenure and land management shall be provided in the new land law to both women and men:

(a) the right to hold independent and joint title to land and to positively exercise property rights (e.g.: access, use, control, and registration of land), and to enjoy benefits from these rights;

(b) the right to succeed in land tenure and land management when her or his husband or wife dies or at the time of partition or divorce;

(c) the right of male and female siblings to inherit the property of parents including land tenure and land management on an equal basis;

(d) the right to allocate and to be allocated land tenure and land management according to law, including the rights to sell, mortgage, lease, exchange, gift, and exclude others from land in whole or part;

(e) the right to accessible, affordable, and just dispute resolution mechanisms to adjudicate land conflict, including in the case of discriminatory customary practices and systems;

(f) the right to participate and to represent the community in designing, mapping, and administering the land use system;

(g) the right to participate and to represent the community in deciding disputes relating to land tenure, land transfer and succession rights;

(h) the right to participate and to represent the community in cases relating to land acquisition in case of necessity, including payment of compensation, resettlement and rehabilitation; and

(i) the right to collateralize land tenure to secure bank loans, mortgages and other forms of financial credit.

81. To protect and promote these rights, and specifically when carrying out work related to land use mapping and administration, dispute resolution, and land acquisition, the relevant responsible persons shall:

(i) ensure that women and men have full and accurate information, are able to benefit equally from outreach and capacity-building, and are equally able to participate in informed, active, meaningful, and effective decision-making.

(ii) enable and incentivize women's participation through special measures including women-only consultation groups; events held at times and locations available to women; paying the cost of women's participation including lost wages, childcare, and transport; and/or quotas for women's representation in relevant decision-making bodies at local, regional, and national levels.

82. The new land law shall provide for default joint titling and joint registration of land as well as for independent registration by women and men. It shall provide for accessible, affordable, and prompt administrative procedures to facilitate and incentivize women and men's land registration.

83. The new land law shall provide for awareness-raising programs appropriate to local languages and literacy levels to inform women and men of their equal rights to access and control land, including through cooperation with civil society organizations.

Annex C: အမျိုးသားမြေယာအသုံးချမှုမူဝါဒ နှင့် ကျား၊ မ ရေးရာအလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲ အနှစ်ချုပ်

၂၀၁၄ နိုဝင်ဘာလတွင် `အမျိုးသားမြေယာအသုံးချမှုမူဝါဒ နှင့် ကျား၊ မ ရေးရာ' ခေါင်းစဉ်ဖြင့်အကြံပြုဆွေးနွေးပွဲများကိုရန်ကုန်နှင့်မန္တလေးမြို့တို့တွင် ဆွေးနွေးပွဲ သုံးကြိမ်ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ထိုဆွေးနွေးပွဲများတွင်တိုင်းဒေသကြီး ၅ ခုနှင့် ပြည်နယ် ၇ ခုတို့မှ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် ရပ်ရွာအခြေပြု အဖွဲ့အစည်း ၃၀ တို့ကိုကိုယ်စားပြုသောစုစုပေါင်းအမျိုးသမီး (၇၇)ယောက်ပါဝင်ဆွေးနွေးနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုအမျိုးသမီးများမှ မိမိတို့ အတွေ့အကြုံများနှင့်တကွ၊ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ အမွေဆက်ခံခြင်း၊ လက်ဝယ်ပိုင်ဆိုင်ခြင်းနှင့် ဆက်ခံခြင်းတို့နှင့် ပတ်သက်၍ ကြုံတွေ့နေရသောစိန်ခေါ်မှုများကိုဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။ သူတို့သည် အမျိုးသားမြေယာအသုံးချမှုမူဝါဒရှင်းလင်းဖော်ပြချက်နှင့် အများပြည်သူအကြံပြုဆွေးနွေးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကိုလည်းသိရှိခဲ့ပြီးမူဝါဒများကိုလေ့လာသုံးသပ်၍အကြံပြုချက်များပေးခဲ့ကြပါသည်။အမျိုးသမီးများတန်းတူမြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရရှိရေးတွင် အဓိကအတားအဆီးများနှင့် အကြံပြုချက်များမှာအောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် မြေယာကိစ္စ(ပြဿနာ)များတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသော အမျိုးသမီးများ ကြုံတွေ့နေရသောအတားအဆီးများ။

၁။ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာစံနှုန်းများ၊ ပုတ်ခတ်ပြောဆိုခြင်းများ နှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများအပါအဝင်၊ အမျိုးသမီးကိုခွဲခြား၊ နှိမ်ချ၊ ဖိနှိပ် ၍အမျိုးသမီးများအတွက် ထည့်သွင်းမစဉ်းစားထားသောဖွဲ့စည်းပုံများ၊ စနစ်များ

၂။ ဥပဒေပညာရပ်ဆိုင်ရာအားနည်းမှု-ကျေးလက်ဒေသမှ အမျိုးသမီးများသည် မြေယာဥပဒေနှင့် ပတ်သက်၍အသုံးချရန်၊ နားလည်ရန်နှင့် လေ့လာရန်မလုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း၊ပညာရေးနှင့် သတင်းအချက်အလက် ရရှိနိုင်မှုတွင် ကန့်သတ်ချက်များရှိနေခြင်း၊

၃။ တရားရုံးများ၊ မြေယာအငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေးကော်မတီများနှင့် အုပ်ချုပ်ရေး ယန္တရားများသည် အမျိုးသမီးများနှင့် အကျွမ်းတဝင်မရှိသည့်အပြင်ကျေးလက်ဒေသများမှ အမျိုးသမီးများသည် အစိုးရရုံးများသို့ ဝင်ထွက်လေ့ မရှိကြခြင်း၊

၄။ ၂၀၁၂ မြေယာဥပဒေသည် အမျိုးသမီးများကိုတိုက်ရိုက်ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းမရှိသော်လည်း၊ အမျိုးသမီးများကိုနေရာပေးရန် (သို့မဟုတ်) အမျိုးသမီးများ၏အခြေအနေများကိုထည့်သွင်းမစဉ်းစားထားသည့်အတွက်အမျိုးသမီးများကိုမြေယာမှတ်ပုံတင်ပြ ခင်းမှ ဟန့်တားထားခြင်း၊

၅။ အမျိုးသမီးများသည်ကျေးရွာအဆင့်မှသည် မြို့နယ်နှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့်အထိ၊ စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည့်နေရာများတွင် ကိုယ်စားပြုပါဝင်ခွင့် နည်းပါးနေခြင်း၊

၆။ အမျိုးသမီးများသည် ပြောဆိုတင်ပြရန်နှင့် မိမိတို့၏ ထင်မြင်ယူဆချက်များဖော်ပြရန်အတွက်မိမိကိုယ်မိမိယုံကြည်မှုနည်းပါးနေခြင်း၊ ကျေးလက်ဒေသများတွင် အမျိုးသမီးစွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်းအစီအစဉ်နှင့် သင်တန်းများရရှိရန် မလွယ်ကူခြင်း၊အိမ်မှုကိစ္စများနှင့် ကလေးပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်းတို့ကြောင့် ပူးပေါင်းပါဝင်ရန် အဟန့်အတားဖြစ်နေခြင်း၊

၇။ အမျိုးသမီးများပူးပေါင်းပါဝင်မှုနှင့် ကိုယ်စားပြုဆောင်ရွက်မှုတို့ကိုအားပေးကူညီရန် အမျိုးသားများ၏ အသိပညာနည်းပါးခြင်းနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှု မရှိခြင်း၊

၈။ ဖြစ်နိုင်ချေရှိသောလုံခြုံရေးဆိုင်ရာပြဿနာများ-- အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များအတွက် မှတ်ပုံတင်ရုံးသို့ သွားရသောခရီးသည် အလှမ်းဝေးပါကစိတ်ရောကိုယ်ပါ ပင်ပန်းပြီးဘေးကင်းလုံခြုံမှု မရှိခြင်း၊

၉။ ခင်ပွန်းသည်၏ အမည်နှင့်သာမြေယာပိုင်ဆိုင်မှုကိုမှတ်ပုံတင်လေ့ရှိသဖြင့်၊ အမျိုးသမီးများအတွက် စိုက်ပျိုးစရိတ်ချေးငွေ ထုတ်ယူရန် ခက်ခဲခြင်း၊

၁၀။ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီး၏ လယ်ယာနေ့စားလုပ်ခတန်းတူညီမျှမှုမရှိခြင်း- အမျိုးသမီးများ၏ တစ်နေ့တာလုပ်ခငွေသည်အမျိုးသားများထက်လျော့နည်းနေခြင်း၊

အမျိုးသမီးများမြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် ရရှိရန်အတွက် မြှင့်တင်ပေးနိုင်မည့် အထွေထွေ အကြံပြုချက်များ။

၁။ ၂၀၀၈ ခုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အတူထွက်ပေါ်လာမည့် မြေယာဥပဒေများ၊ မူဝါဒများ နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှရေးအတွက် အလေးထားဆောင်ရွက်မှုများကိုလက်ခံကျင့်သုံးပြီးမြေယာမူဝါဒအားလုံးသည် အမျိုးသမီးများအားနည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပပျောက်စေရေးဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ် (CEDAW) ပါပြဌာန်းချက်များ နှင့်လည်းကိုက်ညီမှုရှိရပါမည်။

၂။ ဥပဒေပြဌာန်းခြင်း နှင့် မူဝါဒလုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ဆင့်တွင်၊ အများပြည်သူအကြံပြု ဆွေးနွေးခြင်းများ၌ အမျိုးသမီးလယ်သမားများနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ကိုယ်စားပြုပါဝင်ခြင်းများကိုအားပေးပြီးမြင်သာလာအောင်လုပ်ဆောင်ပေးရပါမည်။အမျိုးသားမြေယာဥပဒေမကျင့်သုံးမီ၊အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သောအကြံပြုဆွေးနွေးပွဲများကို မြန်မာတစ်ဝန်းလုံးတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကျင်းပပြုလုပ်ပေးရပါမည်။

၃။ မြေယာဥပဒေများ နှင့် မူဝါဒမူကြမ်းများရေးဆွဲရာတွင်လည်းကောင်း၊ ပြင်ဆင်တည်းဖြတ်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ အမျိုးသမီးဥပဒေပြဌာန်းသူများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကို မြှင့်တင်ပေးရပါမည်။

၄။ ရပ်ကွက်၊ မြို့နယ်နှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုများတွင် ပါဝင်နိုင်ရန် အရည်အချင်းပြည့်ဝသောအမျိုးသမီးများအတွက် ခွဲတမ်းစနစ် (quota system) ကိုအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရပါမည်။

၅။ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ ကူညီထောက်ပံ့မှုနှင့် အမျိုးသမီးများအတွက် မြေယာမှတ်ပုံတင်ကြေးကိုလျော့ချပေးပြီးမြေယာမှတ်ပုံတင်ခြင်းလုပ်ငန်းကိုလည်းအိမ်တိုင်ရာရောက် ဝန်ဆောင်မှုပေးသင့်ပါသည်။

၆။ အမျိုးသမီးများအတွက်ခေါင်းဆောင်မှုဥပဒေများနှင့် ရပိုင်ခွင့်များဆိုင်ရာသင်တန်းများနှင့် အမျိုးသမီးများစွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်ပေးရန်အတွက် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရပါမည်။ဖြစ်နိုင်ပါကအိမ်တိုင်ရာရောက် ပညာပေးခြင်းကိုအသုံးပြုနိုင်လျှင်၊ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့်အိမ်မှုကိစ္စများကိုပစ်ထားခဲ့ခြင်း၊ ကလေးငယ်များကိုအပ်ထားခဲ့ခြင်းသို့မဟုတ် တစ်ယောက်တည်းခရီးထွက်ခြင်းအခက်အခဲတို့မှ ကင်းလွတ်သွားနိုင်ပါမည်။

၇။ အမျိုးသမီးများအတွက် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှုများနှင့် သင်တန်းများပေးခြင်း၊ဈေးကွက်နှင့် သတင်အချက်အလက်များလွယ်ကူစွာလက်လှမ်းမှီရရှိနိုင်ရန် လုပ်ဆောင်ပေးခြင်း၊ငွေကြေးပံ့ပိုးမှုညီပေးခြင်း၊ အမျိုးသမီးများအတွက် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိသောစိုက်ပျိုးရေးနည်းပညာများပံ့ပိုးပေးခြင်းနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးရှိလယ်သမားသမဂ္ဂများ၌အမျိုးသမီးများပါဝင်လာနိုင်ရေးကိုတိုးမြှင့်ပေးရပါမည်။

၈။ အောင်မြင်မှုရရှိခဲ့သော ဖြစ်ရပ်များကိုရုပ်မြင်သံကြားနှင့် ရေဒီယိုအစီအစဉ်များမှ ထုတ်လွှင့်ပေးခြင်း၊ အမျိုးသမီးများအတွက် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများ၊ ပညာရေး၊ရပိုင်ခွင့်များနှင့် ဥပဒေနှင့် ပတ်သက်၍ဆွေးနွေးနိုင်ရန်အတွက် အမျိုးသမီးကွန်ယက်များဖွဲ့စည်းပေးထားခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ပေးသင့်ပါသည်။

၉။ မှီငြမ်းကိုးကားရန်နှင့် အကြံပြုထောက်ခံခြင်းများရရှိရန်အတွက် နိုင်ငံတကာအကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်များနှင့်ရပ်ရွာလူထုများပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရပါမည်။
၁၀။ အမျိုးသမီးများ၏ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် နှင့် လယ်ယာလုပ်ကိုင်ခွင့်ရရှိနိုင်ရန်အမျိုးသားများ၏ပံ့ပိုးမှုနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကိုတိုးမြှင့်ပေးရပါမည်။

Gender in the National Land Use Policy Workshop Summary (English)

Three full-day consultation meetings entitled “Gender in National Land Use Policy” were conducted in Yangon and Mandalay in November 2014. The workshops drew a total of 77 female participants from 5 divisions and 7 states, representing over 30 different civil society and community-based organizations. Women discussed their experiences and challenges around land titling, inheritance, possession, and succession. They also received an explanation of the NLUP and public consultation process, and were able to analyze the policy and provide recommendations. Key barriers and recommendations to achieve women’s equal land rights are listed below.

Barriers to Women Exercising Land Rights and Participating in Land Issues

1. Social and cultural norms, stigmas and practices including customary law and institutions that exclude, oppress, and discriminate against women.
2. Low legal literacy – because of limited access to education and information, rural women are unable to study, understand, and apply land laws.
3. Courts, land dispute resolution committees, and administration mechanisms are unfriendly for women, and rural women rarely enter government offices.
4. The 2012 Farmland Law does not directly discriminate against women, but does not consider or seek to accommodate women’s situations, therefore preventing women from registering land.
5. Women are underrepresented in administrations and decision-making groups from village to the township and National level.
6. Women lack confidence to speak up and give their views and recommendations. Women empowerment programs and trainings are rarely available in rural areas. Domestic work and childcare also create barriers to participation.
7. Men’s lack of awareness and engagement to encouraged female participation and representation.
8. Potential security problems – long travel to registration office can be burdensome or unsafe for women and children.
9. Difficulty obtaining agricultural loans for women, as land is usually registered under the husband’s name.
10. Unequal farm labor wages between men and women – women are paid less for a day of work.

General Recommendations for Enhancing Women’s Land Rights

1. Adopt gender-sensitive language in the 2008 Constitution and forthcoming land laws, policies, and procedures. Ensure all land policies comply with CEDAW.
2. Encourage and make visible women farmers’ and civil society representation at public consultations for legislation and policy processes at all levels. Hold extensive public consultations throughout Myanmar before adopting National Land Law.
3. Promote women lawmakers’ participation in drafting and revising land laws and policies.
4. Implement a quota system for qualified women to participate in village, township, and National administrations.

5. Reduce land registration fees for women and create a door-to-door land registration service, supported by civil society.
6. Cooperate with civil society organizations to provide women empowerment programs, Leadership/Laws and Rights trainings for women, and gender awareness training in rural areas. When possible, use door-to-door education so women do not have to abandon domestic work, procure childcare, or travel alone.
7. Provide agricultural services and trainings for women, and work to improve access to market and information, financial support, and women- and environment-friendly agricultural technologies. Promote women's involvement in Farmer's Unions throughout the country.
8. Establish TV channel, radio program, and women's networks for women to discuss laws, rights, education, and economics rights for women, and to share success stories.
9. Work with international consultants and communities for reference and recommendations.
10. Promote men's engagement and support of women's rights to land and ability to farm.